

ВПЛИВ ВМІСТУ ПОВЕРХНЕВО-АКТИВНОЇ РЕЧОВИНИ FARMASOAT НА РОЗМІРИ СИНТЕЗОВАНИХ ЕЛЕКТРОЛІЗОМ ЧАСТИНОК ЦИНК ОКСИДУ

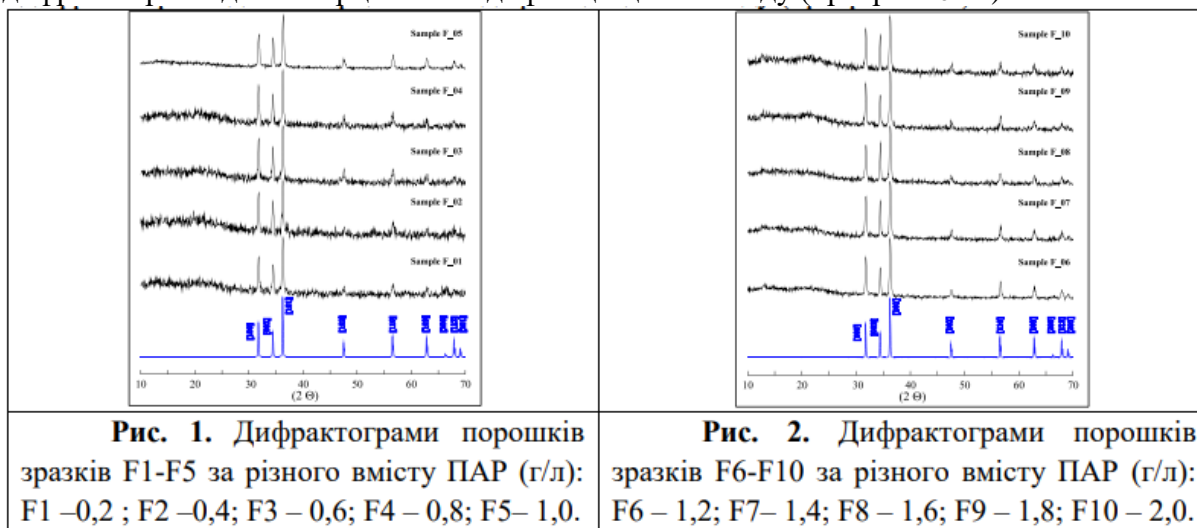
Андрощук О.О.¹, Янчук О.М.¹, Вишневський О.А.², Марчук О.В.¹, Яцишин М.М.³

¹ Волинський національний університет імені Лесі Українки, пр. Волі, 13, 43025, м. Луцьк, Yanchuk.Oleksandr@vnu.edu.ua; ² Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М.П.Семененка НАН України, проспект Академіка Палладіна, 34, 03142, Київ, ³ Львівський національний університет імені Івана Франка, вулиця Кирила і Мефодія, 6, Львів, 79005, м. Львів

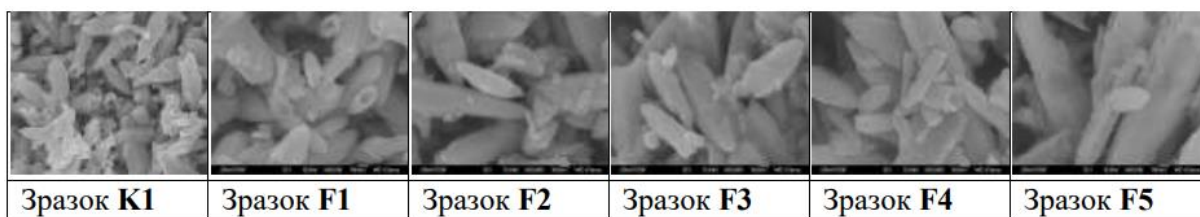
Оксид цинку – важливий функціональний матеріал, який застосовується в багатьох галузях техніки. Будучи оптично прозорим широкозонним напівпровідником, ZnO використовується для виробництва компонентів напівпровідникових приладів, датчиків, УФ-фільтрів, сонячних батарей тощо [1, 2]. Електрохімічний метод анодування з використанням цинку та індиферентних електролітів дозволяє одержувати нанорозмірні частинки цинк оксиду за температур понад 50 °С. У роботі вперше досліджується вплив вмісту поверхнево-активної речовини (ПАР) FARMASOAT в інтервалі 0 ÷ 2 г/л на розміри частинок ZnO. ПАР є порошком метилгідроксипропілцелюлози, що має заміщення метокси-(DS) та гідроксипропокси-(MS)-групами в %, 29 та 9, відповідно. Розмір частинок 50-70 μm. Ця речовина – добрий плівкоутворювач.

Цинк оксид синтезували електролізом 1,0М водного розчину NaCl з цинковим анодом та сталевим катодом за постійної температури 90 °С, тривалості електролізу 20 хв, густини струму 0,5 А/см². Одержано 10 порошкоподібних осадів.

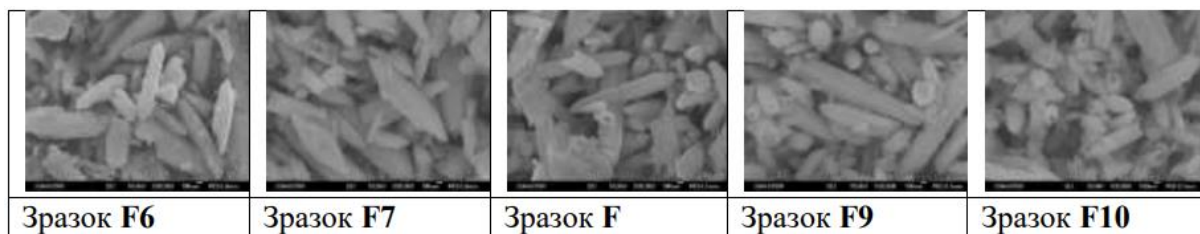
Рентгенофазовим аналізом встановлено, що в дослідях з ПАР одержували порошок ZnO. Усі піки дифрактограм (рис. 1 і 2) співпадають з піками теоретичної дифрактограми для з вюрцитної модифікації цинк оксиду (пр. гр. *P63mc*).

Морфологію й усі лінійні розміри частинок визначали з результатів скануючої електронної мікроскопії (СЕМ) (рис. 3 і 4), а товщину ще й обробкою дифрактограм за методом Шеррера. Товщина частинок, обчислена за методом Шеррера, знаходиться в інтервалі 25,0 ÷ 29,2 нм, спостерігається тенденція до збільшення товщини з ростом вмісту ПАР.

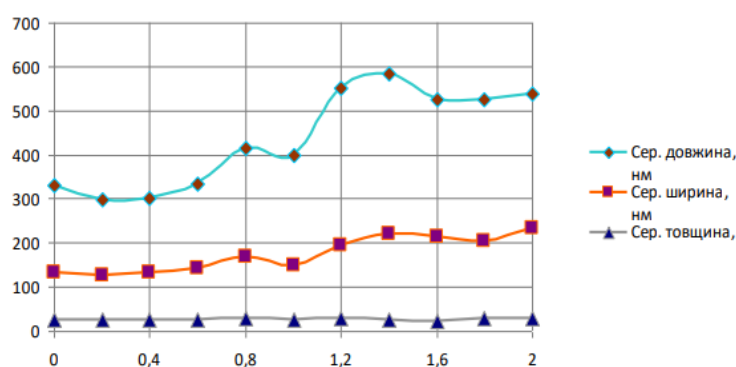

Рис. 3. СЕМ-зображення зразків, синтезованих за густини струму $0,5 \text{ A/cm}^2$ з вмістом ПАР FARMACOAT відповідно 0; 0,2; 0,4; 0,6; 0,8; 1,0 г/л.

Рис. 4. СЕМ-зображення зразків F6–F10, синтезованих за густини струму $0,5 \text{ A/cm}^2$ з вмістом ПАР FARMACOAT відповідно 1,2; 1,4; 1,6; 1,8; 2,0 г/л.

Як видно з СЕМ-фотографій частинки мають пластинчасту, веслоподібну і трубчасту форму. Спостерігається значний розкид частинок за розмірами. Довжина частинок змінюється від 30 до 2500, а ширина – від 30 до 600 нм. Обчислено середні довжину і ширину частинок. Як вони змінюються залежно від вмісту ПАР видно з рис. 5, де розміри порівнюються зі зразком цинк оксиду, синтезованого за тих же умов електролізу, але без ПАР.

Рис. 5. Залежність середніх лінійних розмірів електрохімічно синтезованих частинок цинк оксиду від вмісту FARMACOAT.

За вмісту ПАР 0,2 і 0,4 г/л одержуються дрібніші у середньому частинки як за довжиною так і шириною. За усіх інших концентрацій ПАР отримуються крупніші частинки, причому чим більший вміст ПАР, тим крупніші частинки синтезуються. ПАР FARMACOAT не є стабілізатором розмірів частинок, оскільки синтези за її участі не сприяють одержанню більш монодисперсних порошків, ніж за відсутності ПАР. Велике число трубчастих частинок може сприяти використанню цинк оксиду як каталізатора і адсорбента.

Література:

1. Hadis M., Ümit Ö. Zinc Oxide: Fundamentals, Materials and Device Technology. Weinheim: WILEY-VCH, 2009. 488 p.
2. Zinc Oxide. From Fundamental Properties Towards Novel Applications. / C.F. Klingshirn, B.K. Meyer, A. Waag, A. Hoffman, J. Geurts. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2010. 359 p.